

Stockholm den 1 juni 2022

R-2022/0750

Till Finansdepartementet

Fi2022/01184

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 1 april 2022 beretts tillfälle att avge yttrande över promemorian Rätt till betalkonto i fler banker.

Sammanfattning

Advokatsamfundet har inte något principiellt att invända mot promemorians förslag. I nedan angivna avseenden finner Advokatsamfundet emellertid anledning att kommentera den aktuella lagstiftningen.

Synpunkter

I 4 a kap. 1 § lagen (2010:751) om betaltjänster regleras rätten för konsumenter att få tillgång till konto med grundläggande funktioner. Rätten till sådana konton begränsas av (a) vad som kan följa av en tillämpning av lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism resp. (b) "särskilda skäl" mot att sådana konton tillhandahålls. I praktiken har denna ordning skapat betydande problem för både företag och enskilda personer. Endast det faktum att det föreligger en misstanke om penningtvätt eller finansiering av terrorism bör inte ensamt kunna utgöra en grund för uppsägning av ett betalkonto med grundläggande funktioner. Det är dock ytterst penningtvättslagen som sätter ramen för vilka åtgärder som ett kreditinstitut kan behöva vidta (se prop. 2016/17:129 s. 39 och den remitterande promemorian, s. 8).

Advokatsamfundet ifrågasätter inte att många institut gör en noggrann intresseavvägning när det gäller rätten att få tillgång till konto med grundläggande funktioner respektive institutens skyldighet att avsluta – eller inte påbörja – en kundrelation när risken för penningtvätt i det enskilda fallet inte kan hanteras. Advokatsamfundet har dock erfarit att kunder – företag så väl som konsumenter – i många fall förvägras tillgång till konton med hänvisning till lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism på svaga grunder (såsom blotta misstankar med svagt stöd) och att vissa kontoförande institut t.o.m. underlåter att granska underlag som kunderna tillhandahåller för institutets bedömning. Det finns därför skäl att misstänka att vissa institut ägnar sig åt "derisking" – en överdriven försiktighet – eller med hänvisning till lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism gör sig av med kunder av helt andra orsaker.

För en kund som förnekas tillgång till konto blir konsekvenserna vanligen mycket stora. I praktiken går det inte att leva ett normalt liv i ett modernt samhälle eller driva näringsverksamhet utan tillgång till det kontobaserade betalningssystemet. Det är av detta skäl reglerna om tillgång till konto har införts. Finansinspektionen har inlett diskussioner med instituten,¹ men det är enligt Advokatsamfundet uppenbart att problemen beror på lagstiftningens utformning. Kunder som drabbas har dessutom inget verksamt remedium när de oriktigt vägras tillgång till konto. Att påbörja en tvist i allmän domstol för att få tillgång till konto är en kostsam och tidsödande process behäftad med stora risker. Särskilt frånvaron av verksamma remedier hotar därför att till stor del omintetgöra ambitionen att säkra tillgång till konton med grundläggande funktioner, inklusive det remitterade förslagets utökning av denna rätt till att omfatta också konton i filialer i Sverige av utländska kreditinstitut.

Olika lösningar är tänkbara, såsom t.ex. ett expedierat förfarande hos Finansinspektionen för att avgöra huruvida en kund – åtminstone interimistiskt – har rätt till konto, trots frågetecken i förhållande till lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. I annan lagstiftning om tillgång till infrastruktur förekommer det regler som medger att frågan om tillgången beslutas av

¹ Se <https://fi.se/sv/publicerat/nyheter/2022/samtal-med-bankerna-om-ratten-att-oppna-betalkonto/>

förvaltningsmyndighet². Advokatsamfundet anser att åtgärder mot missförhållandena bör genomföras i form av lagstiftning. Frågan behöver utredas skyndsamt.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander

² Se t.ex. 37 d § fjärrvärmelagen (2008:263); 3 kap. 6 § andra stycket, 7 § andra stycket, 11 § tredje stycket, 14 § andra stycket och 15 § andra stycket samt 4 kap. 10 § fjärde stycket ellagen (1997:857); och 7 kap. 10 § lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation.